

О.Ф. ІВАШИНА, к.е.н.,

Академія митної служби України, м. Дніпропетровськ

ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ В СИСТЕМІ ЧИННИКІВ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Досвід економічного розвитку більшості країн світу та України зокрема доводить важливість інституціональних змін, провідну роль інституціоналізації навіть у порівнянні з досягнутими макроекономічними показниками та економічною політикою. Остання може бути цілком успішною в певні відрізки часу, однак окремі позитивні її результати не завжди забезпечують реальну трансформацію економічної системи до нормального стійкого саморозвитку на ринковій основі. Разом з тим, практика реформування в країні доводить, що запозичені елементи інституціональної структури економіки розвинутих країн часто не працюють в наших умовах і не можуть стати основою для необхідних інституціональних змін. Це свідчить про важливість продуманої системної інституціоналізації економічного розвитку.

Актуальність і пріоритетність проблеми інституціоналізації економічного розвитку зумовлені тим, що конкурентоспроможність національних економік і компаній все більше визначається якістю інституціонального середовища, здатністю до інновацій, до сприйняття новітніх технологічних досягнень на основі використання тих інституціональних особливостей суспільства, які дозволяють повною мірою використати його людський, інтелектуальний та соціальний капітал, найкращі якості робочої сили та мотивації робітників. Саме ця обставина створює інституціональні імперативи процесу економічного розвитку.

Інституціональний підхід надає дослідженням економічного розвитку міждисциплінарного характеру і дозволяє враховувати соціальні, політичні, демографічні, психологічні, культурні, релігійні та інші чинники розвитку. Не можна пояснити розвиток сучасної економіки без урахування традицій народу, характеру та особливостей політичного устрою, етичних норм, загальної та правової культури громадян, системи панівних у суспільстві цінностей та інших інститутів.

Особливості інституціоналізації соціально-економічного розвитку розглянуто у працях представників соціально-інституціонального напрямку економічної думки Д. Белла, Т. Веблена, Дж. Гелбрейта, У. Ростоу, Е. Тоффлера [1-5].

Вплив інститутів та інституціональних

змін на економічний розвиток досліджується в працях А. Гриценка, Нуреева, Р. Пустовійта, В. Решетила, В. Тамбовцева, В. Тарасевича, А. Ткача, А. Шаститка [6-13]. Проблема інституціоналізації економічного розвитку потребує додаткових досліджень. Це зумовлено сучасними особливостями економічного розвитку, появою нових методологічних підходів до його дослідження, які дозволяють включити до аналізу велику кількість неекономічних чинників. На перший план висуваються чинники етики, культури, моралі, довіри, суспільної психології, тобто ті рушійні сили, які визначають характер сучасного економічного розвитку та особливості інституціоналізації економічних та економіко-неекономічних взаємодій.

Метою статті є розвиток теоретико-методологічних засад інституціоналізації економіко-неекономічних взаємодій, і на цій основі – наукове обґрунтування ефективної інституціоналізації економічного розвитку країни.

Визначення будь-якого аспекту інституціоналізації ще не дає повного уявлення про її сутність. Для встановлення генетичних взаємозв'язків між інститутами потрібно знайти певну першооснову, яка формується на рівні психофізичних процесів і проявляється через складні поведінкові реакції (рефлекси). Ці прості форми поведінкових інстинктів забезпечують формування правила індивідуальної поведінки – суб'єктивного явища, що проявляється на рівні індивідуальної людської психіки. Індивідуальний характер правила не дозволяє розглядати його як суспільний інститут, однак само воно знаходиться в основі будь-якого інституту. Подібна гіпотеза дає можливість ставити питання про генетичну єдність економічних, соціальних та інших інститутів.

У даному контексті ми розглядаємо правило як чутливе сприйняття та усвідомлення факту відповідності поведінки або стану певного суб'єкта наявній ситуації. Проявами подібного правила на індивідуальному рівні є виправдання дій і становлення правомірностей вчинків. Відповідно, інституціоналізацію ми розуміємо як еволюцію простих форм соціальної взаємодії на основі певного правила індивідуальної поведінки, причому на основі прос-

© О.Ф. Івашина, 2011

.....
<http://www.donntu.edu.ua> / «Библиотека»/ «Информационные ресурсы»

<http://www.instud.org>, http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Npdntu_ekon/

тих форм створюються складні форми соціальних взаємодій.

Подібний висновок оснований на залежності психофізичних і соціальних процесів. Він підтверджується генетикою поведінки та її новим напрямом – генетикою особистості. Так, достовірно відомо, що переважно генами як біологічними носіями несвідомих психофізичних утворень і феноменів визначається множина психологічних та інтелектуальних якостей людини, в тому числі активність і пасивність, помисливість і тривожність, екстравертність та інтравертність, самостійність і залежність, альтруїзм та егоїзм, агресивність, сексуальність. В значній мірі генетично детермінованими вважаються і такі соціально обумовлені особливості людини як, ставлення до смертної кари, політичні уподобання (консерватизм, лібералізм і т.п.), музичні смаки (класична, легка або електронна музика), переважний спосіб відпочинку, кримінальна поведінка. Доведено значний генетичний вплив на відмінності між когнітивними особливостями дорослих індивідів. Існують значні генетичні відмінності між соціальними групами. Це свідчить про наявність особливого генного механізму впливу психофізичних утворень людини на її соціальну природу [11, с. 155-156].

Психофізичні процеси призводять до формування психофізичних утворень людини, які історично передують суспільному порядку і створюють на нього всебічний вплив. Відповідно архітектоніка поведінкових інстинктів історично передує і створює відповідний вплив на інституціональну архітектоніку. Очевидно, що індивідуальна поведінка людини не може визначатися лише поведінковими інстинктами. Соціальний характер людської життєдіяльності впливає на психофізичні утворення та ускладнює відповідні поведінкові реакції людини. Через правила індивідуальної поведінки, архітектоніку інстинктів (психофізичних утворень) можна ретранслювати на соціально-психологічний рівень людської поведінки. Створюються правила соціальної поведінки, які безпосередньо визначають особливості інститутів у різних сферах суспільного життя. Відповідно правила індивідуальної та соціальної поведінки забезпечують процеси життєдіяльності та діяльності людей, що утворюють зв'язок між природними інстинктами та інститутами і, в такому розумінні, є основою інституціоналізації.

На думку В. Тарасевича, інстинкти упорядковують поведінку, оскільки є її (поведінки) іманентним історичним результатом і складо-

вою. Власне поведінка є інстинктивною тому, що інстинкти – це поведінкові утворення, результат еволюції та самоорганізації поведінки. Всезагальний вплив психофізичних утворень людини на суспільний порядок означає й всезагальний вплив архітектоніки інстинктів на інституціональну архітектоніку та універсуміку. І перше, і друге є історичним наслідком всезагального впливу поведінки на діяльність. В. Тарасевич відмічає, що сучасні реалії та багатий історичний матеріал свідчать про складний взаємовплив поведінки та діяльності. Це беззаперечно. Інакше життєдіяльність людини – просто неможлива. Однак, на даному рівні дослідження основ інститутотворення важлива констатація, по-перше, історичної первинності й домінантності поведінки та інстинктів по відношенню до діяльності та інститутів, по-друге, зміст і характер впливу поведінки на діяльність поки що залишається не визначеним (повністю не розкритим). Ми можемо лише у першому наближенні говорити про це, спираючись на емпірично очевидну кореляцію результатів поведінки та діяльності – відповідно ряду інстинктів та інститутів [11, с. 158-159].

Якщо правило індивідуальної поведінки формується на основі поведінкових інстинктів, поведінки людей, то правило соціальної поведінки є результатом людської діяльності. Узяті разом ці правила визначають зміст процесу людської життєдіяльності.

Правила соціальної поведінки є тим абстрактним рівнем дослідження інституціональної структури економіки, що визначають її розвиток. Правило соціальної поведінки є неформальним інститутом – метаінститутом, який несе в собі генетичну інформацію про економічну систему і забезпечує її соціальне відтворення. Воно є стійкою універсальною матрицею інституціоналізації, що має в собі інформацію про особливості прояву соціального в економічних відносинах і розвивається дуже повільно, оскільки забезпечує стабільність економічної структури. Правило соціальної поведінки розглядається нами як категорія соціокультурного аспекту інституціонального аналізу. Правило соціальної поведінки визначає динамізм економічної системи і розкриває вихідну точку інституціональної структури в аспекті розвитку. Дане правило є інформаційною матрицею інституціоналізації, в якій інтегруються цінності суспільства, що проявляються через систему мотивацій.

Процес інституціоналізації ми розглядаємо як структуризацію взаємодій між людьми

на основі правил індивідуальної та соціальної поведінки, а далі перехід від системи ціннісних орієнтацій та установок до мотивації і подальшої соціальної дії, яка формує спрямованість змін в межах економічного розвитку. Інститу-

ціоналізація, таким чином, здійснюється через взаємодію правил індивідуальної та соціальної поведінки та формування базових і комплементарних інститутів економічної структури (рис.1.).

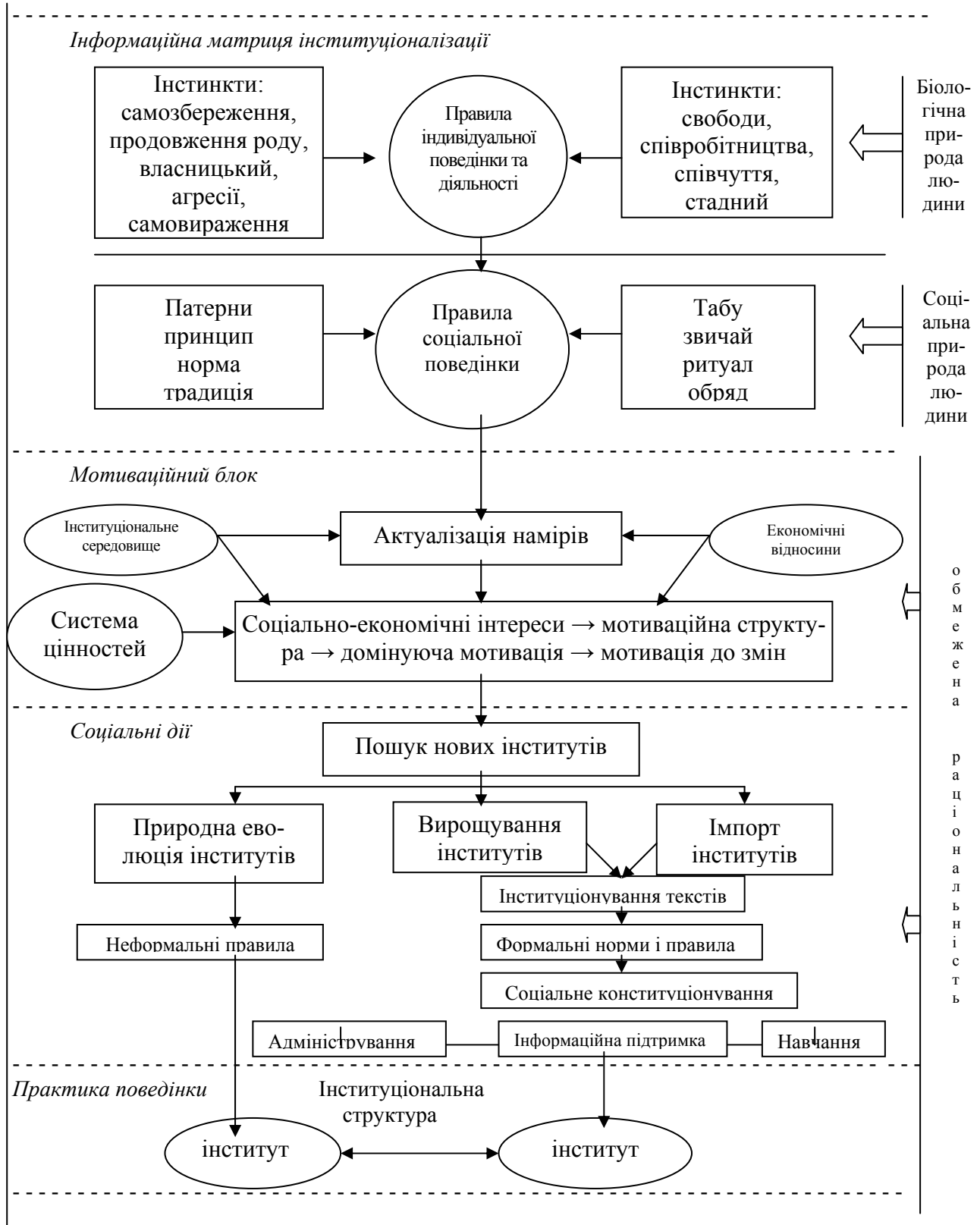

Рис.1. Інституціоналізація економічних і економіко-неекономічних взаємодій

На нашу думку, інституціоналізація являє собою процес, оснований на суб'єктивних і психологічних чинниках поведінки окремих індивідів і соціальних груп. Інституціоналізація як процес забезпечує різні форми і способи реалізації правил в залежності від сфери їх застосування. У широкому розумінні інституціоналізація – це процес, що охоплює усі види впливу людини на суспільство для збереження, розповсюдження, розвитку необхідних для забезпечення життєдіяльності правил, традицій, інформації, знань, життєвого досвіду, минулих і сучасного поколінь.

Інституціоналізація виступає базовим, первинним процесом нагромадження інституціонального потенціалу суспільства. В даному контексті важливу роль відіграють нематеріальні, невідчутні елементи концентрованого виразу накопиченого досвіду, дух спільності, що існує в певному середовищі та втілює весь нагромаджений досвід попереднього інституціонального розвитку. Як бачимо, процес інституціоналізації знаходиться під впливом раніше сформованих інституціональних структур. Інституціоналізація завжди змушує суб'єктів зайняти ту чи іншу позицію відповідно до власних інтересів, певних обмежень і жорсткості стримуючих заходів. Схильність до порушення правил і обмежень залежить не лише від переваг економічних суб'єктів, а й від їх бажання визнавати існуючі інституціональні конвенції. Саме тому інституціоналізація означає пошук такої моделі, яка б урахувала необхідність пом'якшення інституціональних обмежень та задоволення інтересів економічних суб'єктів, шляхом інституціональної координації для запобігання розмиванню існуючої інституціональної структури через певні дії економічних суб'єктів.

Інституціоналізація відбувається у двох формах. Перша – еволюційна форма, коли під впливом стихійних об'єктивних чинників розвитку інституціонального середовища змінюються самі інститути, а певний початковий набір інститутів еволюціонує подібно світу природи через механізми мінливості та відбору. Друга форма інституціоналізації – свідомо діяльність зі створення інститутів, яка полягає в розробці та реалізації правил, процедур, організаційних структур, які забезпечують соціальні взаємодії між людьми та суспільний характер людської життєдіяльності. Інституціоналізація відображає інерційність інституціональних змін та обмеженість вибору інституціональних альтернатив.

Інституціоналізація у вузькому розумінні – свідомо діяльність людей, спрямована на досягнення конкретних результатів. Подібний погляд на інституціоналізацію представлений в науковій літературі. Наприклад, А.Ткач розглядає інституціоналізацію як процес перетворення соціальних намірів у норму, шляхом її впровадження за допомогою інституцій влади на основі засобів правового, економічного, політичного регулювання. Він виділяє основні етапи інституціоналізації: актуалізація намірів, інституційовання текстів і соціальне конституювання реальності. Соціальні наміри повинні спочатку бути оформлені в суспільній свідомості у вигляді ідей, сформульованих у наукових, філософських, політичних текстах. Інституційованням А. Ткач називає процес оформлення намірів у конкретні правові акти, за виконання яких відповідають органи влади і управління [12, с. 126].

Існують різні способи цілеспрямованих інституціональних змін, які полягають у зміні існуючих і створенні нових інституціональних зразків. Варіант зміни інституціональних зразків, які існують у неформальних правилах з їх подальшою формалізацією в законі, описано економістом Е. де Сото на прикладах стихійного захоплення земельної власності для житлового будівництва, розвитку нелегальної вуличної торгівлі та роботи нелегального міського транспорту в Лімі [14, с. 241–242]. У цих випадках поширюються ділові практики, що регулюються неформальними нормами. За досягнення критичної маси таких практик та їх виживанні протягом деякого часу відбувається те, що неформальні норми вкорінюються в культурі та починають руйнувати ті правові норми, що обмежують їх розвиток. За таких умов часто легше формалізувати неформальні норми, ніж їх ліквідувати, при цьому формалізація сприяє тому, що неформальні ділові практики набувають більш цивілізованого вигляду. Однак, подібний сценарій інституціоналізації не завжди найкращий, оскільки не всі правила можна закріпити в законі, часто інституціоналізуються не найкращі практики, а формалізація може призводити до неприйнятних витрат для держави. Другий спосіб інституціоналізації у трансформаційних економіках передбачає створення нових зразків, що не відповідають існуючим діловим практикам, розглянутий Д. Старком і полягає в інституціональних винаходах, імпорті інститутів, рекомбінації існуючих інституціональних форм [15, с. 8–11]. “Вирощування” інститутів – це не єди-

ний спосіб їх свідомої побудови. Так, в роботах В. Тамбовцева розглядається процес інституціонального проектування [10, с. 300–310].

Глобалізація світової економіки робить можливим, а часто й необхідним інституціоналізацію за зразками, що існують в інших країнах. Подібне запозичення інститутів зумовлює уніфікацію інституціональних систем і транзакційних секторів економіки різних країн, а це дає змогу зменшувати транзакційні витрати, пов'язані з вирощуванням інститутів на національному ґрунті та імпортом інститутів. Така модель перетворюється в уже існуючу модель політичної модернізації інститутів з боку держави.

Інституціоналізація по-різному відбувається на різних рівнях інституціонального середовища. Очевидно, що легко змінити формальні правила, що ґрунтуються на загальновищаних нормах і фіксуються в правових актах держави. На рівні окремих компаній вони фіксуються в укладених ділових контрактах, визнаються і затверджуються конкретними повноважними органами, розглядаються в діловому обігу як правові акти.

На відміну від формальних, неформальні правила не існують у вигляді правових актів. Вони представлені соціальними нормами, а на рівні окремих учасників ринку діловими домовленостями, зміст яких, як правило, документально не підтверджується, якщо це й відбувається, то такий документ формально не обов'язковий для виконання. Додержання неформальних правил має в своїй основі значну довіру та репутацію учасників ринку, впевненість у додержанні правил ділової етики партнерами.

Зміна неформальних інститутів завжди потребує відповідної оцінки соціальної природи інститутів. Можна говорити про інститути інтерналізовані на рівні індивідуальної поведінки, як її стереотипи. Саме тому зміни комплексу природних і виховання нових якостей людської психології – це необхідний компонент інституціональної трансформації економіки. Очевидно, що загальноцивілізаційні норми поведінки змінюються, розвиваються та доповнюються в традиціях різних народів, а це відображає специфіку неформальних інститутів і багатовікового господарського укладу.

За останні кілька тисяч років загальнолюдські норми поведінки “упорядкували”, “ранжували” природні інстинкти, трансформували природні мотиви поведінки. Разом з тим

сформувалися й такі норми, для яких не було природної основи: повага до іншої людини, працелюбність, чесність. Це є свідченням формування інституціонального балансу в контексті цілісного інституту, сублімованих інстинктів, протоінститутів і власне інститутів. Протоінститути забезпечують єдність людства, спадковість його еволюції і є важливими джерелами сучасних загальнолюдських цінностей, єдності людини та природи.

Слід ураховувати, що неформальні інститути постійно знаходяться в гострому конфлікті з природними інстинктами людей: наприклад, інститут насильства – з інстинктом самозбереження, інститут централізму – з інстинктом свободи, інститут індивідуалізму – з інстинктом справедливості. Зі зміною умов життя, які зумовили появу неформальних інститутів, ці інститути руйнуються протягом довгого часу, життя кількох поколінь. Залежно від того, наскільки змінюються умови життя, формуються або не формуються нові інститути. Важливо зазначити, що неформальні правила і культурні традиції – це результат неконтрольованого розвитку.

Найвищими стандартами поведінки, які регулюють поведінку широких сфер спільноти, є цінності. Вони не потребують обговорення та дозволяють легко класифікувати дії на припустимі та неприпустимі, справедливі та несправедливі. Деякі цінності не прив'язані до окремих соціальних груп, інші характеризують світогляд тих чи інших великих груп. Очевидно, що трансформація системи цінностей пов'язана, як правило, з переломними епохами в житті суспільства і часто призводить до неузгодженості між структурними рівнями інституціональної системи та формування нових мікросистем. Подібна ситуація склалася в країні внаслідок інституціональної трансформації, розпочатої в 1980–90 рр. За формою вона проявилася як здійснення економічних реформ, неуспіх яких в Україні можна пояснити тим, що не враховувалась складність інституціональної системи. Склад інститутів принципово відрізнявся неоднорідністю, вони не були взаємопов'язані між собою, а наслідки будь-яких інституціональних змін важко було передбачити на окремих рівнях інституціональної системи.

Якщо неоднорідність інститутів зумовлена різнорівневою структурою інституціональної системи, то їх взаємопов'язаність потребує врахування принципу компліментарності інститутів. Відповідно до цього принципу по-

зитивний довгостроковий економічний ефект може бути досягнуто лише на основі інституціоналізації, що враховує компліментарність інститутів.

Інституціональна компліментарність передбачає можливість і припустимість одночасного існування кількох інститутів. Вона являє собою взаємозв'язок окремих інститутів та їх груп в межах інституціональної системи, який забезпечує функціонування системи як єдиного цілого. У вузькому розумінні значення терміна компліментарність означає, що сумарна ефективність об'єднання двох або кількох інститутів стає більшою ніж ефективність кожного із інститутів взятого окремо.

В іншому випадку може виникнути розрив між формальними інститутами та неформальними нормами (цінності, настанови, звичаї), які визначають дії економічних суб'єктів. Прикладом такого розвитку є Україна, де спроби інституціоналізації за західними зразками призвели до недооцінки реальних соціально-інституціональних зрушень, до намагання обмежити останні невідповідними формальними рамками. Подібний характер перетворень зумовив відсутність інституціональних умов для соціалізації економіки. Погіршення життя людей посилюється зарегульованістю економічної діяльності, а в окремих випадках, навпаки, браком необхідного регулювання та захисту.

На думку А.Ткача, інституціоналізація економіки є перманентним процесом, що в повній мірі стосується її ринкової трансформації. У більшості випадків становлення і розвиток ринкових інститутів в перехідних економіках здійснюється на основі їх імпорту з подальшим правовим закріпленням. Разом з тим, імпорт неформальних інститутів: прав власності, підприємницької етики, культури поведінки суб'єктів господарювання, домогосподарств, населення, цивілізованих відносин між державою і бізнесом, як і формальних інститутів (контрактних відносин, законодавчо закріплених форм власності, корпоративних форм бізнесу) є не завжди ефективним, а інколи неможливим. Тому виникає потреба їх поступового формування, вирощування та саморозвитку в рамках національної економічної системи. Це в першу чергу стосується трансформації відносин власності, оскільки саме їх зміна повинна генерувати трансформацію всіх складових економічної системи суспільства в напрямі до ринку [16, с. 278].

Інституціоналізація економічних відно-

син означає формування відповідних інституціональних умов для глибинних соціально-економічних та подальших інституціональних реформ. Без неї неможливі принципи зміни в знаннях та інформації, техніці та технологіях, організації та управлінні. Але насамперед інституціоналізація стосується змін, які відбуваються у свідомості людей. Саме тому інституціоналізація економічного розвитку включає в себе якісні зміни економічного, політичного, соціального, духовного та культурного порядків, рухливість у співвідношенні старих і нових цінностей, традицій та інновацій. Відповідно, інституціоналізація економічного розвитку означає інституціоналізацію економіко-політичних, економіко-соціальних, економіко-культурних, економіко-екологічних, економіко-духовних та інших взаємодій.

Інституціоналізація відображає недосконалість як інститутів, що створює людина в процесі господарської діяльності, їх появу, еволюцію, так і еволюцію самої людини. Подібний підхід, на нашу думку, цілком виправданий, оскільки аналіз структурно-функціонального аспекту інституціоналізації дозволяє виділити дію специфічних формуючих чинників економічного розвитку.

Інституціоналізація поєднує інститути і виробничі відносини, збагачує й конкретизує наші уявлення про суспільну будову, розширює можливості для подолання спрощених підходів до трактування складних соціально-економічних проблем. Інституціоналізація – це ознака інституціонального розвитку, зміни системи соціально-економічних відносин, яка має на меті усталення нестабільної поведінки та формування нової структури відносин між індивідами. Саме вона буде визначати їх поведінку у майбутньому, нову інституціональну архітектуру тощо. Інституціоналізація утворює інституціональну структуру економіки, яка є певною мірою незалежною від виробничих відносин. Це означає, що здійснення ринкових перетворень потребує не тільки соціально-економічних, але й інституціональних змін.

Напрямами подальших досліджень зазначеної у статті проблеми має бути розробка процесу інституціоналізації окремих економіко-неекономічних взаємодій з урахуванням всієї сукупності чинників неекономічного характеру.

Література

1. Гелбрейт Дж. К. Новое индустриальное общество / Гелбрейт Дж. К.; [пер. с англ.]. –

М.: Прогресс, 1969. – 480 с.

2. Веблен Т. Теория праздного класса / Веблен Т.; [пер.с англ.]. – М. : Прогресс, 1999. – 680 с.

3. Bell D. The Coming of Post-Industrial Society: A Venture in Social Forecasting by Daniel Bell / D. Bell. – New York: Basic Books, 1999. – 507 p.

4. Rostow W. The Stages of Economic Growth: A Non-communist Manifesto / Rostow W. – Cambridge : Cambridge University Press, 1990. – 272 p.

5. Тоффлер Э. Третья волна / Тоффлер Э.; [пер. с англ.] – М. : АСТ, 2010. – 795 с.

6. Институциональная архитектура и динамика экономических преобразований / ред. А. А. Гриценко. – Х. : Форт, 2008. – 928 с.

7. Нуреев Р. М. Экономика развития: модели становления рыночной экономики : / Нуреев Р. М. – М. : ИНФРА-М, 2001. – 240 с.

8. Пустовіт Р. Теоретичний аналіз процесу інституціоналізації в постсоціалістичних економіках / Р. Пустовіт // Економіка України. – 2008. – № 6. – С. 14–26.

9. Решетило В. П. Бифуркационный характер институциональных изменений социально-экономических систем переходного типа / В. П. Решетило // Экономическая теория. – 2007. – № 4. – С. 49–58.

10. Тамбовцев В. Л. Траектории институциональных изменений: теория и российские

реалии / Тамбовцев В. Л. // Модернизация экономики и выращивание институтов / отв. ред. Е.Г. Ясин. – М. : ГУВШЭ, 2005. – Кн. 1. – С. 300–310.

11. Тарасевич В. Экуника: гипотезы и опыты : [монография] / Тарасевич В. Н. – М. : ТЕИС, 2008. – 565 с.

12. Ткач А. А. Институциональные основы рыночной инфраструктуры: [монография] / Ткач А. А. – К. : НАН України, Об'єднаний ін-т економіки, 2005. – 295 с.

13. Шаститко А. Е. Новая институциональная экономическая теория / Шаститко А. Е. – [3-е изд., перераб. и доп.]. – М. : Экономический факультет МГУ, ТЕИС, 2002. – 591 с.

14. Сото де Э. Иной путь. Невидимая революция в третьем мире / Эрнандо де Сото; [пер. с англ. Б. Пинскера]. – М. : Catallaxy, 1995. – 320 с.

15. Старк Д. Рекомбинированная собственность и рождение восточно-европейского капитализма / Д. Старк // Вопросы экономики. – 1996. – № 6. – С. 6–24.

16. Ткач А. А. Права власності: синергетичний ефект інституціоналізації / А. А. Ткач // Формування ринкової економіки : зб. наук. праць. – Спец. вип. Проблеми сучасної економіки та інституціональна теорія. – К. : КНЕУ, 2010. – С. 277–278.

Статья поступила в редакцию 12.06.2011

Н.Б. МАЛАХОВА, д.э.н, профессор,

Е.С.ЛОГИНОВА,

Харьковский национальный экономический университет

МОДЕЛИРОВАНИЕ СТАТИКИ ИЗ ДИНАМИКИ В ОБЪЯСНЕНИИ СКРЫТОЙ ОШИБКИ НЕОКЛАССИЧЕСКОЙ МИКРОЭКОНОМИКИ

Неоклассическая микроэкономическая теория многие логические построения в теориях производства, спроса и предложения стремится показать в динамике [1-4]. Экономическая динамика в производстве понимается, например, в работах Л. Вальраса или Дж. Б. Кларка как непрерывность изменений, как состояние движения во времени, причем характеризуется такое движение приростными величинами. Статика представлена в неоклассике как "процесс без изменений", то есть фактически рассматривается вне времени, без учета времени или для очень короткого промежутка

времени.

По мнению неоклассиков, если одну приростную величину разделить на другую приростную величину, то получается скорость изменений, которая, как известно, соответствует первой производной функции [5, 6]. В экономических системах с помощью операций интегрирования от первой производной функции можно получить первообразную, а с помощью дифференцирования – вторую производную (ускорение). Первообразная

© Н.Б. Малахова, Е.С.Логинава, 2011

.....
<http://www.donntu.edu.ua/> «Библиотека»/ «Информационные ресурсы»

<http://www.instud.org>, http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Npdntu_ekon/